

Det aldersblandede børneliv i SFO'en - og fritidspædagogikkens muligheder

Lektor Pernille Hviid, Institut for Psykologi, Københavns Universitet

---

Der er sket en forandring.

Den ser måske ubetydelig ud, men det er den ikke.

SFO'er landet over har helt eller delvist omlagt grupperingen af børn, så den matcher skolens undervisningsdel. Her er grupper organiseret aldershomogent i klasser eller årgange af børn, som kommer ind og går ud af undervisningslokalerne på samme tid. Logistisk set er det effektivt. Men er det også hensigtsmæssigt for børnenes udvikling og er det godt for fritidspædagogikken?

Min anbefaling vil være, at *fritidsinstitutionen genovervejer deres gruppestruktur og etablerer en, der gavner fritidspædagogikkens praksis.*

Vores samfund er ekstremt aldersopdelt, skolen er aldersopdelt, sport etc. er aldersopdelt. Det er meget få steder, at børn er sammen med yngre eller ældre børn. Søgende er en undtagelse, frikvarteret er det også. Men alt i alt er det aldersblandede liv meget sparsomt.

Udviklingspsykologisk set

Alder har kæmpe status i børnelivet. Små ser op til store, beundrer, belurer eller "hænger på os", som Rasmus (9 år) sagde. "Det er fordi vi er gode til at finde på ... og de vil være ligesom os". Og de små har ofte en nuttetheds-appel i de stores øjne, så de passer lidt på dem, lærer dem op, er overbærende. De har jo været der selv.

Ifølge alle de børn, jeg har interviewet, er dette velkendt. Marie (13 år) forklarer:

Marie: Hvert år, når der kommer nye, så tænker man: Åh nej, nu kommer der små! Jeg tænker også tilbage på, da jeg begyndte. Så tænker jeg: Nej, hvor var vi irriterende! Når vi bare kom rendende. Vi så jo helt vildt meget op til 7. klasserne, ikke?

Interviewer: Jo.

Marie: I 4. klasse, der snakker man meget om dem [de store, red.]. Jeg synes faktisk, de er irriterende [de små, red.], og det har de store også syntes om os, ikke? Jeg syntes bare: Gud, hvor var de flinke, for de var jo store!

Interviewer: Er det sådan flere steder?

Marie: Ja, det er sådan i skolen. Ja, det er også sådan i børnehaven. Ja, det er også sådan i vuggestuen. Det er sådan overalt! Og da jeg gik i tredje, der syntes jeg, at 6. klasse var den helt store klasse, ikke? Men nu så synes jeg bare, man er helt lille. *Jeg tror, det er ret naturligt, at folk ser op til hinanden, jo mindre man er.*

Interviewer: Ja. Det der næste trin. Har du det sådan med voksne?

Marie: Ikke på samme måde.

Interviewer: Så i dag, hvor du er 13, så ser du vel op til en som mig, som er over 50!

Marie: Altså, nej. (Fælles fnis og grin).

Interviewer: Så ser du måske op til en, som er 18?

Marie: Ja, det er rigtigt nok, nu har jeg det sådan. (Hviid, 2012)

Marie siger, at det er sådan "alle steder". Man starter som en lille én, og som årene går, ender man som "konger i børnehaven". Så er det på hovedet ind i SFO'en som Maj-barn, hvor man med et trylleslag er lille igen. Børn bliver jo ældre "på papiret", som Jonas (13 år) forklarede, men ens omgivelserne afgør, om man er stor eller lille.

Hvad kan vi stå på?

Undersøgelser peger generelt på, at

- der er mindre aggression i aldersblandede grupper,
- "de store" øver omsorg og lederskab,
- de bliver beundret for deres "stor-hed",
- "de små" udvikler sprog og refleksionsevne og yder deres ypperste, når de store vil have dem med.

I forhold til udsatte børn ved vi, at

- "de store" lidt selvsikre børn bliver "stivet af" af at være sammen med mindre børn, der jo anerkender dem qua deres alder, *og også*
- "de små" med vanskeligheder, prøver at leve op til forventninger, de store har, uanset deres udfordringer.

Alt i alt sætter aldersblandede børnegrupper en vital udviklingsdynamik i gang, hvor der er flere om at socialisere og blive socialiseret af. Kvaliteten af de processer afhænger især af "de stores" *standarter*. Det gør det i SFO'er, i klubber og i fængsler, hvor de unge novice kriminelle bliver lært op af de mere garvede.

Hvad kan SFO'en?

Aldersblanding udelukker ikke perioder med aldershomogenitet i SFO'en. Overhovedet ikke. Aldershomogenitet er tit en nødvendighed, der hvor der er konkurrence i spil. Hockeyturneringer, fx. Det er snarere selvfølgeligigheden i de aldershomogene grupperinger, jeg anfægter.

Der er opstået et væld af muligheder, når man først begynder at tænke i alderskompositioner: Hvem passer godt sammen og deler interesser - på trods af aldersforskel? Hvem lader sin omsorg eller beundring dryppe på hvem? Hvem "trænger" til at blive set op til? Hvilke "hvalpe" kunne have godt af at komme lidt i lære – og hos hvem?

Aldersblandede børnegrupper gennemlever hver dag en social orden, som gør, at små ikke må alt endnu og store ikke kan tillade sig alt.

Voksne kan måske mene, at det er "synd", og at de bliver begrænsede, men gør de det?:

- Er det "synd" for "de store", at de skal drage omsorg for andre? Ikke med udviklingspsykologiske øjne.
- Er det "synd" for de små, at de starter med at være boldhenterne, snarere end centerforwards i fodbold?

Det giver dem mulighed for at kvalificere sig, men det skal de så også helst have mulighed for i løbet af årene. Aldersblanding skaber en sikkerhed i hverdagen, og en ro. Man kan kæmpe om popularitet, men man kan ikke forhandle med alder. Aldersblanding er også med til at bevare stedets traditioner og normer, som gennemleves, gennemprøves og arves gennem "generationer" af fritter-børn.

Det kan til gengæld opleves upraktisk i forhold til den strukturering børnene kommer fra, når de har fri fra skole. Der kan også være forældre, der synes skidt om, at deres barn "leger nedad" eller skal bruge tid på at drage omsorg for andre børn, så en beslutning i den retning kræver argumenter.

Genvind søskendeflokkens styrker og muligheder.

Min opfattelse er, SFO'en har mistet nogle værdifulde pædagogiske muligheder og har forladt sine ambitioner om at ville være "hjem med stort børneværelse" (og en kæmpe søskendeflok), når den overtager skolens grupperingslogik, som alt andet lige bygger på helt andre præmisser.

Klasseopdelingen bygger groft sagt på konkurrencebetonet samlebåndslogik, hvor alle skal møde samme udfordringer, inden vi går videre til næste trin, næste klasse.

Hvad har det med fritidspædagogik at gøre? Ikke ret meget – men det kan være praktisk i en travl hverdag, der skal hænge sammen.

Derfor overvej:

- Ser I konkrete nye muligheder i jeres sammensætninger af børn, hvis i ikke tager alder som en selvfølgelig skillelinje?
- Undersøg og forebyg logistiske udfordringer ift. samarbejdet med skolen og brug af rum.
- Forbered argumenter over for skolen og forældre (og børn), der kan "stritte imod".
- Gør jer notater undervejs, så jeres argumenter og erfaringer bliver rigere.

Både for børns udvikling og for fritidspædagogikkens skyld.

Til videre læsning.

Hviid, P. (2012). Aldersblandede grupper og udviklingsmuligheder i SFO'en. I: P. Hviid & C. Højholt (Eds): *Fritidspædagogik og børneliv*, p. 45 - 77 Copenhagen: Hans Reitzels Forlag.

Hviid, P. & Højholt, C. (2012). *Fritidspædagogik og børneliv*. København: Hans Reitzels Forlag.

Makarenko, A. (1988). *Vejen til livet*. København: Sputnik.

<https://www.tokeagerschou.dk/assist> assist@tokeagerschou.dk